

POETİK SÖZÜN SƏMİMİYYƏT RƏNGİ

(İlham Qazaxlının yaradıcılığı haqqında qeydlər)

Mənim üçün şair bir qapıdır və misra-misra açılır Sözün üzünə... Şairlik təkcə şeir yazmaqla tamamlanmır, bu bir tale işidir... Ola bilər ki, bir adam bir ömür şeir yazsın, amma şair ola bilməsin ... Və o adama baxıb əli üzündə qalar dünyanın... Mən ürəyini Sözün üzünə qapı kimi açan şairlərin könül qapısından keçməkdən həmişə məmnun oldum...

Ulu sözə könül bağlayan qələm adamlarından biri də Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, uğurlu şeirlər müəllifi, istedadlı şair İlham Qazaxlıdır. Böyük söz ustadı Səməd Vurğunun torpağında, saz-söz ətrili Qazax elində dünyaya göz açıb. Öz məzmunu ilə seçilən maraqlı və mənalı bir həyat yolu keçib. İlham Qazaxlının şeirlərində yurd, vətən, doğma ocağa bağlılıq hissi məxsusi poetika ilə səciyyələnir. Milli-mənəvi dəyərlərin, intizar, həsrət dolu sevginin, ləyaqət və insanpərvərlik duyğularının bədii tərənnümü onun poetik nümunələrində səmimi bir kaloritdə öz ifadəsini tapır. Həmçinin, onun şeirlərində uca, dərin məhəbbətin tərənnümü ilə yanaşı, həyatda xeyirxahlıq, həssaslıq və qayğıkeşlik ruhunun təbliği, sadə insanların arzu, istək və amallarının gerçəkləşməsi kontekstində ulu sevgi amillərin rolunun böyüklüyü də səciyyəvi xarakter daşıyır. İlhamın şeirlərində zaman, təbiət, insan amili bədii təfəkkürün tərkib hissəsi kimi çıxış edir. İstedadlı şairin hər bir poetik nümunəsi bu kontestdən səciyyəvidir. İstedadlı şairin poetik məfkurəsi milli düşüncənin geniş üfüqlərini əhatə edir. İlhamın poetikasının lokomotivi vətənpərvərlik mövzudur və bu fakt bədii-fəlsəfi dəyəri ilə onun yaradıcılığına böyük sanbal gətirib. Onun şeirləri bədii-ictimai siqləti ilə seçilir və oxucunu düşündürür. İstedadlı şairin "Şeirim" adlı bədii nümunəsi bir növ onun poetik manifesti kimi dolğun səciyyə daşıyır.

**Zehnimdə yoğruldu, canımdan gəldi,
Ruhumdan süzüldü, qanımdan gəldi,
Nəşəli - kədərli anımdan gəldi,
Hikmətdən yarandı şeirim mənim.**

**Tanrı öz lütfünü əyləmədi kəm,
Aydın düşüncələr başda oldu cəm,
Duyğumu şeirə çevirdi qələm,
Qüdrətdən yarandı şeirim mənim.**

Gənc yaşlarından ədəbi-bədii yaradıcılığa maraq göstərən İlhamın qələm təcrübələrinin tarixi xronikası onun püxtələşmiş qələm sahibi olmasından sonra verir. Əlbəttə, uğurlu yaradıcılıq prosesi üçün peşəkarlıqla yanaşı, şair ovqatının "sarı sim"də gəzişməsi də vacib şərtlər sırasındadır. Bu mənada da İlham Qazaxlı öz yaradıcılıq yolunda bu önəmli şərtə diqqət yetirir, yeni könlünə yatan, onu həyacanlandıran mövzular, hadisələr qəlbinin poetik işığında təqdim edir. Sairin "Vətənin övladı ola bilirmi?" şeiri bədii-ictimai sanbalı ilə seçilir. Poetik nümunənin bir neçə bəndinə diqqət edək:

**Tələssiz baxırsa yurda kənardan,
Uzaqsa mənliyi qeyrətdən, ardan,
Əqidəsi çirkin, vicdanı kordan,
Vətənin övladı ola bilirmi?**

**Torpağı unudub, sərvət gəzəndən,
Əyriyə düz deyib, haqqı əzəndən,
Düşməni tənəsini udub, dözəndən,
Vətənin övladı ola bilirmi?**

Şair düşüncəsinin milli ruhumuzun, genetik yaddaşımızın dan yerindən gələn poetik mündəricəsi həyrət doğurur. Məzmun dolğunluğu, forma rəngarəngliyi bu poetik nümunənin səciyyətlərini daha da zənginləşdirir.

Lirik qəhrəmanın yaşadığı həsrət ağrısının dərinliyi ilə bərabər eşqin uralığını, qüdrətini daha parlaq və gözəl ifadə etmək üçün istifadə olunan bədii təsvir və ifadə vasitələrinin tərəvə-

ti şairin poetik bacarığının ehtivasıdır. İlham Qazaxlının poetik əsərlərinin lirik qəhrəmanı öz müşahidə qabiliyyəti ilə diqqəti cəlb edir. Onun fərdi poetik siması yalnız qələmə aldığı nümunələrin üslub cəhətlərində deyil, həmçinin hadisələrə yanaşmasında, onları seçməsinə və qiymətləndirməsində, lirik "eqo"nun əhval-ruhiyyəsini tərəvətli, həm də səmimi çalarlarla ehtiva etməsindədir. İlham Qazaxlı öz yaradıcılığının poetik missiyasını belə təqdim edir:

**Nəğməm dinir pərdə-pərdə,
Şerim məlhəm hər bir dərdə,
Yaşayıram könüllərdə,
Mən ülviiyyət şairiyəm.**

**Tanrı verib ilhamımı,
Qoruyuram inamımı,
Dostlar bilir məramımı,
Mən həqiqət şairiyəm.**

İnsan dühasının ən böyük tapıntısı və insan həyatının ən dəyərli xəzinəsi sözdür. Sözün təbiətinə xas olan keyfiyyətlər çeşid-çəşiddir. Bədii sözün mahiyyəti daha tərəvətli və çoxmənalıdır. Bədii söz dərin ictimai mənası, əhatəli və güclü realizmi, estetik keyfiyyətləri ilə dolğun məzmun kəsb edir. Bu mənada bədii təfəkkürün, ədəbi yaradıcılığın yolu mürəkkəb mündəricəsi ilə seçilir. Yalnız əhəmiyyətli mövzunun qələmə alınması əsərin ədəbi uğuruna zəmanət verə bilməz. Əsl sənətin gücü dəyərli ideyanın, böyük fikrin obrazlı ehtivasında, tərəvətli təcəssümündədir. İlhamın fərdi poetik siması təkcə yazdığı şeirlərin üslub xüsusiyyətlərindən deyil, həm də hadisələrə yanaşmasında, onları seçməsinə və dəyərləndirməsində, lirik "mən" in əhval-ruhiyyəsini təbii və səmimi poetik boyalarla canlandırmasındadır. Şairin lirik qəhrəmanı həssas müşahidə qabiliyyətilə həmin proseslərdə fəal iştirak edir. Onun poeziyasında yurd sevgisi, milli özünüdərk və yaddaşa qayıdış duyğusu, böyük önəm daşıyır.

**Vətən ağır durumda, ürəklər pərişandı,
Neçə can fəda oldu, saysız acı yaşandı,
Hər şeydən uca oldu, sadıq vətəndaş andı,
İstiqlalın qoxusu, ətri Vətənə-doldu,
Millət buxovdan azad- ölkə müstəqil oldu.**

**Müstəqillik sevinci şad etdi ürəkləri,
Tarixin sınaqları anladtı gerçəkləri,
Aydın sabahlar qovdu şübhəli küləkləri,
Millət şər üzərində şanlı qələbə çaldı,
Üç rəngli milli bayraq zirvələrə ucaldı.**

**Vətən fədailəri usanmadı bir an da,
Xalqı səfərbər etdi haledici məqamda,
İstiqlalın Günəşi doğdu Azərbaycanda,
"Yaşa əbədi Yaşa" şüarından güc aldı,
Xalqın yenilməzliyi zülməti parçaladı.**

İstedadlı şairin vətən torpağının ölməz oğluna həsr etdiyi bu şeirini poeziya nümunəsi kimi səciyyələndirmək olar. Vətənpərvərlik duyğula-

rının səmimi və bənzərsiz ifadəsi şairin poetik uğuruna və sözün bədii dəyərinə güzgü tutur. Mübarək sözün ətrini duyanlar az deyil. Min illərdi söz var, sözə könül verənlər, sözün işığında yol gedənlər var. Bəzən adama elə gəlir ki, deyiləsi yeni söz qalmayıb, bir ömür yaşayan insanla, onun həyata gəlişi və həyatdan gedişi arasında Allaha, cəmiyyətə, təbiətə sevgiyə bağlı hər şey deyilib və yazılıb. Ancaq insan təfəkkürünün və düşüncəsinin sərhədləri nəhayətsizdir.

Dünyanın, təbiətin, cəmiyyətin saysız-hesabsız görüntüsü mövcuddur və bu vizuallığı uşaqdan tutmuş qocayadək hər kəs özünəxas rakursdan qəbul edir. Şairlər bu görüntüləri, bu mövcudluğu özünəməxsus formada poetik duyumla ifadə edirlər.

Bununla da insanı həm rıqətləndirən, heyərləndirən, həm sarsıdan, həm də heyran edən estetik duyğu aləmi yaradırlar. Şairləri yaşadan da bu estetik aləmdir. İlham Qazaxlının "Vətən" geraylısı bədii-ictimai mündəricə, milli ruhun məxsusi poetik ovqatda ehtivası baxımından çox dəyərli və yaddaqalandır.

**Qucağında göz açdığım,
Məskənim, yurdumda Vətən.
Gözlərimdə həyat eşqi,
Sinəmdə odumda Vətən.**

**Saf eşqim, saf məhəbbətim,
Ülviiyyətim, səadətim,
Məfkurəm, ülvii niyyətim,
Müqəddəs andımda Vətən.**

O, dilimizin zəngin və rəngarəng təhkiyələrindən, bədii təsvir və ifadə vasitələrindən bəcarıqla istifadə edərək, qələmə aldığı mövzuların bədii həllini, poetik ümumiləşdirməsini özünəməxsus ovqatda təqdim edə bilir. İlham Qazaxlının yaradıcılığında məxsusi bir məziyyət var ki, onu başqalarından fərqləndirir. Bu cəhəti şərtləndirən amil geniş və dərin mənada sadəlikdir və bu sadəlikdə bədii zənginlik və müdriklik mövcuddur. Onun şeirlərinin məğzini təşkil edən dərin və poetik ictimai mənə uğurlu yaradıcılıq səciyyəsi daşıyır. İlham Qazaxlının şeirlərinin mündəricəsi kövrək və yaddaqalandır. Onun misralarında milli-mənəvi dəyərlərin ülviliyi, uralığı özünəməxsus, səmimi poetik detallarla təqdim olunur. Şairin lirikasında həsrət və qəm motivlərinin yeknəsəkliyi, sentimental notlar, gərəksiz pafos heç vaxt duyulmur. Onun şeirlərində vətənin, valideyn-övlad məhəbbətinin, doğma ocağın tərənnümü, həmçinin xeyirxahlıq, nəciblik, əzəmət və gözəllik duyğularının geniş bəşəri düşüncə kontekstində bədii müstəvidə səmimi təbliği, bütövlükdə yaradıcılığına dərin ictimai-fəlsəfi mündəricə gətirir.

**Kam alsın həyatdan insan övladı,
Ürəkdə qalmasın arzu - muradı,
Görməsin kaş gözəl ana fəryadı,
Qalmasın analar sinəsi dağılı.**

**Övlad böyütməkdir qayə - amalı,
Fərəhdır anaya oğul kamalı,
Sevincdən nurlansın nurlu camalı,
Qalmasın analar sinəsi dağılı.**

Söz həm də güzgüdür. Fikirlərin, duyğuların, düşüncələrin güzgüsü. Bu ilahi güzgü xeyirxah və nəcib əməlləri, qəhrəmanlıqları, yurd, vətən sevgisini, həmçinin mayasında Allah işığı olan bütün sevgiləri, gözəllikləri öz mübarək üzündə əks edir.

Müqəddəs sözün saf çeşməsindən içənlər o insanlardır ki, onların alın yazısından ulu Yarananın təbəssümü boylanır. İlham Qazaxlı belə istedadlı qələm sahiblərindəndir. Ona daha böyük yaradıcılıq uğurları arzulayıram.

BALAYAR SADIQ